## SECTION 1

## PEDAGOGICAL SCIENCES

**УДК 37(092)(460)"1890/1929"**

**Зайченко Н. І.**
доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національний університет "Чернігівський колегіум"
імені Т. Г. Шевченка
ORCID https://orcid.org/0000-0002-4961-4711

# СОЦІОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС АДОЛЬФО ПОСАДИ (1890–1920-І РОКИ): РОЗСТАНОВКА АКЦЕНТІВ

Визначний іспанський освітянин Адольфо Гонсалес Посада (Adolfo Gonzalez Posada y Biesca) (18.09.1860, Ов'єдо – 8.07.1944, Мадрид) відомий далеко за межами рідної Іспанії фундаментальними працями з права, соціології, педагогіки. У 1879–1882 роках Адольфо Посада здобував докторський ступінь у Мадридському центральному університеті; він блискуче захистив дисертацію про відношення природного і позитивного права. У 1883 році освітянин очолив кафедру політичного й адміністративного права Університету Ов'єдо і пов'язав наступні двадцять років із викладацькою діяльністю [1].

У 1880–1890-х роках Адольфо Посада настільки захопився новітніми соціологічними теоріями, що почав працювати над власними творами із соціології. Численні публікації, присвячені освітянином соціології та соціальній педагогіці, що вийшли на самій межі XIX–XX століть, – виразне свідчення авторської творчості в новому напрямі.

Адольфо Посада активно вивчав зарубіжний педагогічний досвід у Англії (Оксфордський університет), Бельгії (Брюссельська школа-модель, Брюссельська вчительська школа), Німеччині (Страсбурзький університет), Швейцарії (Цюрихський і Женевський університети, Лозаннська учительська школа), Італії (Болонський університет) та інших державах. Опису цього європейського досвіду освітянином було присвячено книгу "Модерні педагогічні ідеї" (Мадрид, 1892) [2].

У даній роботі Адольфо Посада наголошував на значенні освітнього реформування в Іспанії, на вирішальній місії університетів у народному просвітництві. Педагог підкреслював, що задля досягнення суспільного регенераціонізму необхідно, щоби відбулося духовне оновлення людини. Саме тому "соціальне питання" сучасної епохи – це питання педагогічне, і його розв'язання потребує об'єднання усіх

сил суспільства, втручання держави, церкви, різних корпорацій, громадянської участі [2, с. 329].

Рефлексії стосовно соціальної педагогіки відобразилися й у фундаментальній праці Адольфо Посади "Основи соціології: введення" (Мадрид, 1908) [3] та її подальшій, значно доповненій і розширеній, двохтомній версії "Основи соціології" (Мадрид, 1929) [4], [5].

Адольфо Посада обстоював ідею про соціальну функцію виховання, співставляв виховання з іншими суспільними явищами. Наприклад, він проголошував: "Виховання не є ізольованою функцією, а є функцією соціальною, у всіх її витоках і наслідках; із виховання видно, як уся суспільна реальність породжується, формується, із нього необхідно судити про суспільну реальність, як теперішню, так і прийдешню" [5, с. 195].

Адольфо Посада указував, що сучасний педагог так само, як і сучасний кримінолог, бачить у дитині (або у правопорушнику) весь спектр складних сил, діючих у розвитку людини, і зовнішніх, і внутрішніх.

Здійснюючи аналіз розмаїття соціологічних вчень, поширених як у Іспанії, так і за кордоном, Адольфо Посада приходив до висновку, що основний концепт "суспільство" розглядався соціологами з двох позицій: або як проста множина індивідів, або як окрема реальність, що не зводиться до сукупності всіх індивідів [6, с. 43–44].

Детально концептуальні засади соціологічних доктрин багатьох європейських мислителів висвітлювалися Адольфо Посадою у працях "Література і проблеми соціології" (Мадрид, 1902) [7] та "Сучасна соціологія" (Барселона, 1910) [6].

Наприкінці травня 1899 року у мадридській газеті "El Español" Адольфо Посада розпочав ведення рубрики під назвою "Суспільна хроніка", у якій піднімав актуальні суспільно-політичні й соціально-педагогічні проблеми. Наприклад, освітянин зауважував про необхідність суспільної діяльності університетів у Іспанії у № 308 газети від 22 жовтня 1899 року. Адольфо Посада підкреслював, що університети мають стати "величними натхненниками народної культури" [8, с. 1], що їхня грандіозна цивілізаційна місія полягає у наближенні до народу та бідних класів [8, с. 1].

Раніше, у № 158 від 24 травня 1899 року Адольфо Посада стверджував, що на сучасному етапі "соціальні питання мають більше значення, аніж політичні" [9, с. 1].

Визначаючи провідну мету "Суспільних хронік", Адольфо Посада підкреслював: "Моя мета – фіксувати події: як інтелектуальні, так і практичні, зокрема ідеї та факти, доктрини й закони, що мають певне *суспільне* значення у житті провідних держав. Часом я звертатимуся до якоїсь книги, часом – до законодавчої реформи, політичної програми чи конгресу. Спільним для всіх цих різноманітних проявів буде те, що вони стосуватимуться складного й масштабного руху

моральних та економічних інтересів – руху, який визначає майбутнє класів, що змагаються за панування в суспільстві, а отже, і майбутнє соціального миру та величних ідеалів справедливості" [9, с. 1].

Про те, що опорою політики в державі має бути колективна суспільна дія, йшлося у статті Адольфо Посади "Педагогічна політика" (La España Moderna, 1900) [10], [12, с. 67] та у книзі "Політика та освіта" (Мадрид, 1904) [11].

Таким чином, соціолого-педагогічний дискурс Адольфо Посади межі XIX–XX століть – неоціненне історико-педагогічне джерело, що вможливлює розуміння авторських оригінальних соціально-педагогічних ідей та масштабності соціально-педагогічної проблематики, актуалізованої іспанським "регенераціоністським поколінням" [12, с. 8], одним із найпомітніших представників якого і був талановитий освітянин.

## Список літератури

1. Gonzalez Posada y Biesca, Adolfo. Real Academia de la Historia. URL: https://historia-hispanica.rah.es/biografias/21175-adolfo-gonzalez-posada-y-biesca.
2. Posada A. Ideas pedagogicas modernas. Madrid: Libreria de Victoriano Suarez, 1892. 355 p.
3. Posada A. Principios de sociologia: introduccion. Madrid: Daniel Jorro, 1908. 486 p.
4. Posada A. Principios de sociologia. T. 1. Segunda edicion. Madrid: Daniel Jorro, 1929. 368 p.
5. Posada A. Principios de sociologia. T. 2. Segunda edicion. Madrid: Daniel Jorro, 1929. 420 p.
6. Posada A. Sociologia contemporanea. Barcelona: Sucesores de Manuel Soler, Ed. 1910. 181 p.
7. Posada A. Literatura y problemas de la sociologia. Madrid: Biblioteca Moderna de Ciencias Sociales, 1902. 305 p.
8. Posada A. Cronica social. *El Español*. Madrid, Domingo 22 de octubre de 1899. № 308, año II. P. 1.
9. Posada A. Cronica social. *El Español*. Madrid, 24 de mayo de 1899. Edicion de la noche. № 158, año II. P. 1.
10. Posada A. Politica pedagogica. *La España Moderna*. 1900, julio. № 139, año XII. P. 58–76.
11. Posada A. Politica y enseñanza. Madrid: Daniel Jorro, Ed., 1904. 268 p.
12. Зайченко Н. І. Смисли освіти в іспанському регенераціоністському дискурсі 1898–1914 років: монографія. Київ: ФОП А. В. Ямчинський, 2020. 202 с.